

Ба Шурои диссертатсионии
6D.KOA-018-и назди
Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи Собирзода Аловуддин Ҷабор дар мавзӯи: «Асосҳои назариявӣ-ҳуқуқии ҳифзи иҷтимоии кормандони мақомоти корҳои дохилии Тоҷикистон: таҳқиқоти таърихӣ-ҳуқуқӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.01 – Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат, пешниҳод шудааст

Таҳқиқоти диссертатсионии Собирзода Аловуддин Ҷабор ба масъалаҳои ҳифзи ҳуқуқӣ ва иҷтимоии кормандони мақомоти корҳои дохилии Тоҷикистон бахшида шудааст, ки фарогири ҷанбаҳои назарӣ ва амалии масъалаи ишорашуда мебошад.

Тоҷикистон дар сатҳи конституционӣ ҳамчун давлати иҷтимоӣ эълон гардида, ҷиҳати дар амал татбиқ намудани он давлат сиёсати иҷтимоиро роҳандозӣ менамояд, ки он аз уҳдадори иҷтимоии давлат бармеояд. Дар Тоҷикистон сиёсати муваффақи иҷтимоӣ роҳандозӣ гардидааст, ки ҷузъи таркибии онро ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД ташкил медиҳад.

Мусаллам аст, ки рушди фаъолияти МКД бе баланд бардоштани сатҳи иҷтимоӣ иқтисодӣ ва молиявӣ кормандони он ғайриимкон мебошад.

Бояд қайд намуд, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати баланд бардоштани сатҳи ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД пайваста тадбирҳои зарурӣ меандешад. Ин аз он хотир аст, ки масъалаи мазкур мавриди таваҷҷуҳи ҳамешагии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қарор дорад. Аз ҷумла, Пешвои миллат дар суҳанронии худ бахшида ба «Рӯзи милитсияи тоҷик» санаи 9 ноябри соли 2020 чунин таъкид намудаанд: «Давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон барои таҳкими асосҳои моддиву техникаи ин соҳтори бонуфузи ҳифзи қонуният тартибот, ба хизмат ҷалб кардани кормандони баландиқтисос, беҳтар намудани шароити зиндагӣ ва хизмати ҳайати шахсии Вазорати корҳои дохилӣ мунтазам таваҷҷуҳи хосса зоҳир менамояд». Дар солҳои соҳибистиклолӣ 613 нафар бо манзили истиқоматӣ, 1031 нафар бо қитъаи замин ва беш аз 270 нафар бо хобгоҳ таъмин карда шудаанд. Дар даҳсолаи охир ба зиёда аз 400 нафар ҳайати шахсии мақомоти корҳои дохилӣ хонаҳои истиқоматӣ, зиёда аз 60 нафар хобгоҳ ва ба беш аз 800 нафар қитъаи замин дода шудааст.

Маврид ба зикр аст, ки таваҷҷуҳи пайвастаи роҳбарияти давлат ба масъалаи ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД бори дигар аз аҳамиятнокии ин масъала гувоҳӣ медиҳад.

Мубраммияти мавзуи таҳқиқшаванда ҳамзамон дар он ифода мегардад, ки дар ин хусус дар Ҷумҳурии Тоҷикистон заминаҳои меъёрии ҳуқуқӣ таҳия ва мавриди амал қарор дода шуда бошад ҳам, аммо наметавон гуфт, ки масъалаҳои ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД пурра ҳалли худро ёфтаанд.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ доираи васеи масъалаҳоро фаро гирифтааст, ки паҳлуҳои мухталифи онҳо аз ҷониби олимони ватанӣ ва хориҷӣ мавриди омӯзиш қарор дода шудаанд. Аммо, бояд хотиррасон намуд, ки то ҳол дар илми ҳуқуқшиносии ватанӣ таҳқиқоти алоҳидаи назариявӣ ва амалӣ дар мавзуи «Асосҳои ҳуқуқии ҳифзи иҷтимоии кормандони мақомоти корҳои дохилии Тоҷикистон: таҳқиқоти назариявӣ ва таърихӣ-ҳуқуқӣ» анҷом дода нашудааст.

Дар шароити тезу тунди ҳаёти сиёсии ҷаҳон, зиёд гардидани шумораи гурӯҳҳои экстремистиву террористӣ ва инкишоф ёфтани роҳу воситаҳои нави содиршавии ҷиноят, аз ҷумла, ҷиноятҳои махсусан вазнин давлатро водор месозад, ки ҷиҳати таъмини ҳаёти мусоид ва шароити кории арзанда барои хизматчиёни давлатӣ дар умум ва кормандони МКД дар алоҳидагӣ чораҳои зарурӣ андешад. Зеро бе таъмини ҳаёти мусоид ва шароити кории ҷавобгӯй ба талаботи замони муосир, кормандони МКД наметавонанд бар зидди ҷинояткорӣ истодагарӣ намоянд. Бинобар ин, таҳқиқи амиқи масъалаи мазкур беш аз пеш мубрам будани мавзуи интиҳобшударо муайян менамояд.

Маврид ба тазаккур аст, ки барои ноил шудан ба мақсади гузошташуда унвонҷӯ **вазифаҳои зеринро** дар назди худ гузоштааст:

– маҳфумҳои асосӣ ва омилҳои махсуси моҳияти ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД таҳқиқ карда шудаанд;

– асосҳои ҳуқуқии ҳифзи иҷтимоии кормандони милитсия дар марҳилаи аввали ташаккули он (солҳои 1917-1929) таҳлил карда шудааст;

– хусусиятҳои таҳаввули қонунгузорӣ дар соҳаи мазкур дар давраи советӣ (дар ҳаёти ИҶШС ба сифати ҷумҳурии иттифоқӣ будани Тоҷикистон), баррасӣ карда шуданд;

– ташаккули қонунгузории ватанӣ дар соҳаи таъмини ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД дар солҳои истиқлолият (солҳои 1991-2023);

– омӯзиши сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД;

– омӯзиши таҷрибаи кишварҳои хориҷӣ дар самти ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД;

– муайян намудани роҳҳои такмили механизми ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД дар рафти гузаронидани ислоҳоти давлатӣ.

Объекти таҳқиқот. Объекти таҳқиқот муносибатҳои ҷамъиятӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД ҳамчун падидаи ҳуқуқӣ ва иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд.

Предмети таҳқиқот. Предмети таҳқиқотро мафҳум, муҳтаво, таснифи санадҳои меъёрии ҳуқуқии ватанӣ, намудҳо ва моҳияти ҳуқуқии онҳо, шаклҳои татбиқи меъёру муқаррароти санадҳои ҳуқуқӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқии зерқонунӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД, шаклҳои назорат оид ба татбиқи меъёрҳои ҳуқуқӣ дар сатҳи миллӣ ташкил медиҳанд.

Навгонии илмӣ рисола. Навгонии илмӣ таҳқиқот дар он аст, ки дар илми ҳуқуқи ватанӣ ин аввалин кӯшиши омӯзиши ҳамачонибаи масъалаҳои танзими ҳуқуқии асосҳои ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД мебошад. Дар рисола кӯшиш ба харҷ дода шудааст, ки мафҳум, мақсад, моҳият, заминаи ҳуқуқӣ ва рушди қонунгузорӣ дар ин соҳа ошкор карда шавад. Пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, ки аз ҷониби муаллиф таҳия шудаанд, ба тақмили асосҳои ҳуқуқии танзими масъалаҳои таъминоти иҷтимоӣ ва ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД нигаронида шуданд.

Муқаррароти илмӣ ба ҳимоя пешниҳодшуда, ки дар он навоари рисола инъикос шуда, масъалаҳои ба миён гузошташуда ҳал карда мешаванд, ба ҷузъҳои зерини таркибӣ тақсим мешаванд:

– дар доираи асосҳои назариявӣ таҳқиқот, аз ҷониби муаллиф мафҳумҳои асосӣ ва ҷузъҳои таркибии он, инчунин тавсифи моҳиятии ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД таҳқиқ карда шудааст;

– дар доираи асосҳои таърихӣ, аз ҷониби муаллиф раванди таҳаввулоти ташаккул ва рушди танзими ҳуқуқии таъминоти иҷтимоӣ ва ҳифзи кормандони МКД дар доираи се марҳилаи давлатдорӣ тоҷикон – пеш аз шӯравӣ, шӯравӣ ва пас аз шӯравӣ мавриди омӯзиш қарор дода шуда, ҷанбаҳои мусбӣ ва камбудихо дар ҳар як марҳилаи зикршуда муайян карда шудааст;

– дар асоси истифодаи усули муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, аз ҷониби муаллиф таҳлили муқоисавии қонунгузории ватанӣ бо қонунгузории давлатҳои хориҷӣ дар ин соҳа гузаронида шудааст;

– дар доираи омӯзиши қонунгузории ватанӣ дар самти таҳқиқшаванда қафолатҳои иҷтимоӣ барои кормандони МКД ва вазъи онҳо муайян карда шуданд;

– дурнамои рушди ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД баррасӣ гардида, роҳҳо, воситаҳо ва тадбирҳои самаранок оид ба баланд бардоштани сатҳи ҳифзи иҷтимоии кормандон пешниҳод карда шуданд.

Асосҳои методологии таҳқиқот. Асосҳои методологии рисолаи илмиро усулҳои умумии илмӣ ва махсуси донишҳои илмӣ ташкил медиҳанд. Дар диссертатсия усулҳои умумии фалсафӣ, аз қабили диалектикӣ, мантиқӣ-забонӣ ва низомнокӣ истифода шудаанд. Ҳангоми омода намудани рисолаи илмӣ, муаллиф ба усулҳои махсуси ҳуқуқӣ таъя кард: таърихӣ-ҳуқуқӣ, шаклӣ-ҳуқуқӣ, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ.

Масъалаҳои ташаккул ва инкишофи ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД дар Тоҷикистони шӯравӣ ва соҳибистиклол бо кумаки усули диалектикӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст. Усули мантиқӣ-забонӣ ҳангоми таҳлил ва муайян намудани моҳияти мафҳумҳо ва ибораҳои ҳуқуқӣ, ки дар таҳқиқоти диссертатсионӣ истифода шуда, амалӣ карда

шудааст. Гузоштани масъалаҳо дар ҳар зербоб бо назардошти усулҳои мантиқӣ ва забонӣ ба роҳ монда шудааст. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ усули низомнокӣ ҳангоми муайян намудани мақсад ва вазифаҳо, ки дар кор гузошта шудааст, истифода гардида, омӯзиши қонунгузорӣ дар самти ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД бошад бо тартиби таърихӣ (хронологӣ) таҳлил ва баррасӣ карда шудааст.

Дар заминаи усули таърихӣ-ҳуқуқӣ масъалаи ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД, танзими он дар қонунгузори Тоҷикистони Шуравӣ ва сипас дар қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқи таърихӣ-ҳуқуқӣ гузаронида шуд. Усули шаклӣ-ҳуқуқӣ имконият дод, ки ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД ҳамчун падидаи ҳуқуқии махсус баррасӣ карда шавад ва дар натиҷа мафҳум, моҳият, намудҳои кафолати ҳифзи иҷтимоӣ, муқаррароти санадҳои меъёрии ҳуқуқии милли дар самти ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД муайян карда шудаанд. Усули муқоисавӣ-ҳуқуқӣ ҳангоми омӯзиши таҷрибаи давлатҳои хориҷӣ дар самти ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД, инчунин ҳангоми таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузори милли ва қонунгузори кишварҳои хориҷӣ истифода шуд. Дар умум, усулҳои мазкур дар якҷоягӣ имконият фароҳам оварданд, ки таҳқиқоти диссертатсионии ҳамаҷониба, пурра ва объективона гузаронида шавад ва вазифаҳои гузошташуда ҳалли худро пайдо намоянд.

Асосҳои илмӣ-назариявии таҳқиқот. Асосҳои назариявии таҳқиқоти диссертатсиониро асарҳои ташкил медиҳанд, ки дар онҳо масоили мубрами асосҳои ҳуқуқии ҳифзи иҷтимоии кормандони мақомоти корҳои дохилӣ таҳлил шудаанд. Зимни омода намудани таҳқиқоти диссертатсионӣ, асарҳои илмии олимони ватанӣ ва хориҷӣ дар самти ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД мавриди омӯзиш қарор дода шуд.

Дар таълифи диссертатсия, муаллиф ба асарҳои илмии олимони зерин; А.Р. Абдуллоев, У.А. Азиззода, У.А. Азимӣ, В.С. Андреев, С.Ю. Анохина, Н.В. Антипева, Ю.В. Биковская, Ғ.М. Бобокалонов, Э.Б. Буризода, Б.Ғ. Ғафуров, А.М. Диноршоҳ, Д.С. Дресвянкин, А.В. Завгородний, Ҷ.М. Зоир, Ю.С. Кострия, Н.Д. Кочеткова, А.В. Коровников, С.М. Круппо, М.О. Қудратов, Қ.Б. Қурбонов, М.А. Маҳмудзода, И.В. Моданова, А.М. Мансурзода, А.Х. Маликова, С.П. Матвеев, П.А. Михалюк, Р.С. Мулукаев, Н.Д. Назаров, Р. Ҷ. Раҳимзода, А.Ш. Розикзода, Ю.А. Саранкина, О.А. Сафарзода, Д.Ш. Сангинов, Ф.Т. Тоҳиров, Л.П. Храпилина, А.Ғ. Холиқзода, А.Ю. Хокиров, Ф. Р. Шарифзода, Р. Ш. Шарофзода, Р.А. Шаҳбозов, Н. Шонасридинов, М.Р. Шукуров, Ш.Т. Юсупов, В.А. Якушев ва дигарон таъя намудааст.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки ҳулосаҳои пешниҳодҳои дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ бадастомада барои ҳалли масъалаҳои назариявӣ ва амалӣ дар самти ҳифзи иҷтимоии кормандони МКД истифода карда шаванд. Таҳқиқоти пешниҳодшуда метавонад дар раванди таълими фанҳои назарияи умумии давлат ва ҳуқуқ, проблемаҳои назарияи давлат ва ҳуқуқ, ҳуқуқи

маданӣ, ҳуқуқи меҳнатӣ, ҳуқуқи маъмурӣ, ҳуқуқи конституционӣ ғайра истифода шавад.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ аст.

Диссертатсия аз номгӯи ихтисораҳо, муқаддима, ду боб, ҳафт зербоб, хулоса, тавсияҳо ва рӯйхати адабиёт (маъхазҳо), замимаҳо иборат аст.

Саҳми шахсии муаллифи диссертатсия ба сатҳи наwgонии илмии таҳқиқоти диссертатсия, нуктаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-назариявӣ ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии кормандони мақомоти корҳои дохилӣ асоснок карда мешавад. Ҳамзамон, масъалагузори ва сабки диссертатсия саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳанд.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, бояд зикр кард, ки таҳқиқоти диссертатсионии Собирзода Аловуддин Ҷабор дар мавзӯи: «Асосҳои назариявӣ-ҳуқуқии ҳифзи иҷтимоии кормандони мақомоти корҳои дохилии Тоҷикистон: таҳқиқоти таърихӣ-ҳуқуқӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.01 – Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат мебошад ва барои муҳокима ва ҳимоя тавсия дода мешавад.

Роҳбари илмӣ:

доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
профессор, мудири кафедраи
назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқи
факултети ҳуқуқшиносии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Азиззода У.А.

Суроға: 734023, Ҷумҳурии Тоҷикистон

ш. Душанбе, м. Буни Ҳисорак

Тел.: (+992) 907811285

Имзои У. А. Азиззодаро тасдиқ мекунам.

Сардори РК ва КМ ДМТ

« 24 » 05 2024 с.

Тавқиев Э.Ш.